nik biti? Izginil je, ker njegove pomoči ne rabimo več, torej pomožni glagol! Zanimivo je za me, da g. profesor kot oboževalec glagola v gorenjih imenskih stavkih ne rabi glagola, torej tudi njemu zadostuje reči: povedek — ‚je'!

Dalje analizira stavek: »Nisem vreden tvoj sin imenovan biti« kot en stavek dočim je »tvoj sin imenovan biti« kakor tudi gorenji »Dober kralj biti« zavisnik z nedoločnikom. Tudi v drugem stavku se izpahne ‚biti', ako se pretvori: Nisem vreden imena tvojega sina. Pri glagolih s konkretno vsebino pa ne moremo tako radikalno postopati. Na pr.: Nisem vreden pogledati — pogleda — v tvoje oči.

Kernovci ne poznajo tudi doslednosti. V stavku: Bog je, povdarja glagol eksistenco osebka, v stavku: drevo je zeleno, pa eksistenco lastnosti (torej povedka?) ki se pripisuje osebku: bivanje zelenosti na drevesu; kajti v takih stavkih ni treba povdarjati eksistence osebka ker si ga moramo itak že predstavljati kot bivajočega, sicer ne moremo ničesar izjaviti o njem. (Dr. Bezjak na str. 115). Pa bodi tako! Toda že na str. 117 trdi, da se v stavku: hiša je na vrtu, povdarja bivanje hiše na vrtu torej eksistenca osebka! Ni li to čudna zmešnjava? Sicer pa po Kernu n. pr. hiša ni osebek, ampak osebkova beseda kajti določni glagol vsebuje itak že osebek, čigar eksistenco brezdvomno povdarja, ne oziraje se na druge besede ali imenovalnike!

Imenitno je, kako g. dr. opravičuje terminus »osebkova beseda«. Na str. 131 piše: »... Jasno pa je tudi da, kdor priznava osebkove stavke mora tudi priznati osebkovo besedo.« Mi pa priznavamo tudi še predmetne, prislovne, prilastkove in celo povedne stavke. Bomo li, ako smo dosledni, govorili tudi o predmetnih... besedah? Bi li bila taka komplicirana terminologija za osnovno šolo? Ne bodimo pikolovci!

Logika je Kernovcem menda deveta briga, sai pravi g. doktor na str. 118 sam: »Tako modrujejo logiki! Toda pustimo logiko na strani!« No, na svetu itak ni preveč logike, in naj bi še to trohico odpravljali potom kuriozne dlakocepilne Kernove analize!

Boso je tudi splošno razširjeno naziranje, da so nastala osebila iz osebnih zaimkov, sledečih neposredno glagolom. Zakaj potem 3. oseba edn. v mnogih jezikih nima osebila? V georgijanskem jeziku ga pa nima 2. oseba! Tak posnetek osebil bi nam moral dandanes poočitovati n. pr. še malo razviti glagol japonščine, toda zaman bi iskali zaželenih sledi pri njem.

Ker pa brez tehtne avtoritete pri nas ni mogoče doseči verodostojnosti, navedem tako ki odtehta brezdvomno vse Kernovce, t. j. tudi že Slovencem znani pariški profesor A. Meillet, ki je proučil nad 40 jezikov in slovi danes kot najkompetentnejši filolog! L. 1921. bi moral priti A. Meillet v Ljubljano predavat o zgodovini slovanskega glagola. Ob tej priliki bi gotovo tudi govoril o razmerju med osebkom in povedkom in tedaj bi morali naši trdovratni Kernovi pristaši slišati iz njegovih ust, da se nahajajo v zmotah! Izostalo bi poročilo tovarišice gdč. P. na zadnji uradni konferenci ljubl. učiteljstva kakor tudi moja pričujoča in prejšnja razpravica. Slovenskim filologom, ki jim je kaj za nove pridobitve linguistike, pa priporočam Meilletova predavanja iz l. 1910/11 o »Splošni slovnici jezikov« v študij. Ako so našli od Nemcev samih omalovaževano Kernovo teorijo, naj si poiščejo tudi tehtovite Meilletove* nauke!

Jak. Kovačič.

* Pripominjam, da je Meilet tudi prijatelj medn. jezika Ido, kar mi je v posebno zadoščenje za vse preziranje v tem oziru med Slovenci. Dočim prinašajo slovenski listi vedno ugodne članke o Esperantu, mi zadnji čas niti jeden ni maral priobčiti najskromnejše stvarne notice o sedanjem stanju problema medn. jezika. Pred Idom sploh uganjajo nojevo politiko! Tako se Slovenci sami zapirajo pred boljšim spoznanjem dejstev v lastno škodo!

Neodrešena domovina.

KULTURNO DELO NAŠIH ROJAKOV V JULIJSKI KRAJINI.

—r **Jugoslovanski listi in revije v Julijski Krajini:**

1. »Edinost«, polit. dnevnik, izdaja konzorcij »Edinost« v Trstu.
2. »Pučki Prijatelj«, polit. tednik za Istro. Tiska tiskarna »Edinost« v Trstu.
3. »Nova Naša Sloga«, polit. tednik.
4. »Učiteljski list« strokovni tednik. Izdaja »Zveza učit. društev za Jul. Krajino« v Trstu.
5. »Novi Rod« mladinski list, mesečnik. Izdaja »Zveza učit. društev za Jul. Ben.« v Trstu.
6. »Naša Nada«, mladinski mesečnik za hrvatsko mladino. Je moral prestati izhajati, zaradi premalega zanimanja in razširjenja. Izdajala »Zveza učit. dr.« v Trstu.
7. »Istranin«, priloga za mladino »Pučkemu Prijatelju« je nekako nadomestilo »Naši Nadi«.
8. »Vedež« koledar, izdaja knjigarna J. Stoka v Trstu v 15.000 izvodih.
9. »Hišni prijatelji«, izdaja knjigarna J. Stoka v Trstu skupno s »Koledarjem«.
10. »Delo«, tednik. Glasilo komunistične stranke.
11. »Prosveta«, glasilo »Zveze kulturnih društev«. Izhaja v Gorici.
12. »Goriška Straža«, izhaja dvakrat na teden. Glasilo društva »Edinost«, oziroma krščan. socialcev v pol. društvu.
13. »Čuk na palici«, izhaja polmesečno je ilustrovan humoristično list. Izhaja v Gorici.
14. »Jadranka«, glasilo ženstva. Izhaja v Trstu.
15. »Mladika«, družinski list. Izhaja v Gorici.
16. »Slovenka«, ženski list, izdaja skupina goriških Slovencev.

—r **Tiskovne založbe in kulturna društva Jugoslovenov v Julijski Krajini:**

1. Tiskarna »Edinost« v Trstu.
2. Knjigarna J. Stoka v Trstu, založila že več knjig in drugih publikacij.
3. Založba »Prosvete« (Matica kulturnih društev v Trstu) je izdala dosedaj le eno delo.
4. »Tiskovno društvo v Pazinu« izdaje Pučk. Prij.
5. »Prometna Zveza«, zveza katol. društev.
6. »Goriška Matica«, izdaje vsako leto koledar in več publikacij po vzorcu »Mohorjeve družbe« v 20.000 izvodih.
7. »Naša založba« v Gorici, izdaja in zalaga prav izbrana in okusno opremljena dela.
8. »Katoliško tiskovno društvo« v Trstu.
9. »Naša založba« v Trstu.
10. »Narodna Tiskarna« v Gorici.

—r **Jugoslovanski koledarji za leto 1923. v Julijski Krajini:**

1. »Vedež«, izda knjigarna J. Štoka v Trstu.
2. »Franina in Jurina«, koledar »Nove Naše Sloge«.
3. »Koledar« »Pučkoga Prijatelja«.
5. »Jadranski almanah« koledar, ki ga izda Naša založba in tiska Narodna Tiskarna v Gorici. Eden najboljših.

—r **Ponosnim in zavednim ženam v Jugoslaviji.** V najtežjih časih naše zgodovine, ko je bil pregnan naš jezik in šole in uradov in ko se je moral mestoma umaknitj tudi iz cerkve, je bilo njegovo edino pribežališče — slovenska mati. Pod njenim varnim okriljem je živel naš jezik, dokler ni prišla tudi zanj ura vstajenja. — To veliko nalogo slovenske matere pa vrši danes slovensko ženstvo v Primorju. Tam je danes naš jezik enako preganjan, ko v najbolj črnih časih avstrijskega jožefinstva, tam je slovenska mati edino njegovo zavetje. — V polni meri se zaveda naše zavedno primorsko ženstvo te svoje historične naloge in zato si je osnovalo svoja ženska društva, da mora to nalogo uspešneje vršiti. Tako imamo »Žensko udruženje« v Opatiji, »Žensko dobrodelno udruženje« v Trstu in »Splošno žensko društvo« v Gorici. Vsa ta društva delujejo marljivo in so naravnost nenadomestljiva podpora v narodnem delu. Zlasti velike zasluge so si iztekla ta društva za našo deco katerim so v resnici prava mati. — Da pa ta ženska društva tudi ne zanemarjajo svojih ženskih interesov, da so agilna središča vsega dela za dvig slovenske žene, je razumljivo samoposebi. — Delo teh vzornih ženskih društev pa bi bilo veliko boli uspešno če bi imelo tudi svoje glasilo, ki bi propagiralo njih ideje in podpiralo njih idealna stremljenja. — Da se to zgodi so se sporazumela vsa ženska društva Primorja, da prično izdajati svoj list, ki bo gotovo tako v vsebinskem kot tudi v opremnem oziru v čast slovenskemu ženstvu. — Zato apeliramo na vse slovenske žene, ki so ponosne in zavedne, da postanejo marljive prijateljice tega lista. — Naj Vam bo v ponos, da ste tudi Vi pripomogli k zmagi dobre stvari, naj Vam bo v zadoščenje, da je tudi Vaša zavednost dovedla k rešitvi našega vprašanja v Primorju. — Slovenske žene ponovite s svojo požrtvovalnostio primer slovenske matere — čuvarke našega jezika.

Vestnik za učiteljski naraščaj.

UČITELJEVA PRIPRAVA NA PODUK.

(Konec.)

Računanje: Pismeno odštevanje in sicer sledeče težkočne stopnje: I. 463—322 (seve podpisano!), II. 463—245, III. 462—181, IV. 462 manj 286 (4 ure). Tudi nekaj »obličenih« nalog. (V navpični koloni bi se dala snov boljše razvrstiti. Po potrebi se lahko napišejo k posamnim težkočnim stopnjam dotične naloge, ako jih računica ne nudi dovolj.)

Prirodoslovje: Toplota in mraz. Stvari, ki so same od sebe tople ali gorke (solnce, ogenj, živo telo . . .) stvari, ki so vedno mrzle ali hladne, končno stvari, ki po okolnostih svojo toplino spreminjajo (zrak, voda, les . . .). V event. drugi uri: Toplomer, čemu je in kako se rabi in kaj vidimo na njem.

Iz gradiva se spozna, da je namenjeno za srednjo učno stopnjo. Koliko se v vsaki uri ali pol uri — v mislih imam tudi poduk v oddelkih — vzame, ni označeno ter je pri nekaterih lekcijah (obravnava beril!) težko, že popred določiti mero snovi za izvestni čas, ker ne moremo predvideti okolščin, ki bi ovirale ali pa tudi pospešile potek uka. Sicer je pa tako natančno fiksiranje snovi za ure in urice brez pomena, ker se mi zdi kot glavna stvar vaja, ki naj nastopi čim prej ko mogoče, kajti marsikako pravilo ali zakon dojmijo učenci šele po mnogobrojnih vajah.

Učitelj-novinec bo moral to ali ono pripravo bolj natančno napisati, zabeležujoč tudi nekatere podrobnosti, kar mu olajšuje pregled in pamtovanje snovi. Ako se učitelj le nekaj let na opisani način pripravlja na svoje delo v šoli, bo tem potom učno snov kmalu materielno in formalno obvladal, kar je za njegovo uspešno delovanje veliko več vredno nego cela klada letnikov birokratičnih dnevnikov, kakršne imam priliko videti v Sloveniji. Kdor teh dnevnikov ne pozna, mu povem, da so sestavljeni po zgledu urnikov, koder se učna snov prav pisano in nepregledno menjava. Predpisane imajo baje zato, da se katerakoli nadzorujoča oseba prepričati more, je li učitelj res v vsaki uri kaj učil. Za Boga, kaj pa naj počne le nekoliko vesten učitelj z otroki v šoli kakor da jih uči kolikor mogoče? Že dobra disciplina sama zahteva reden svež in duhabuden pouk. Sicer pa še uspehi ali neuspehi — ob normalnih razmerah seveda — povedo več ko dovolj o marljivosti ali nemarnosti učiteljevi! V predpisanih dnevnikih so tudi rubrike tako majhne, da ni mogoče, kako važno lekcijo bolj na podrobno zabeležiti in razpresti. Tudi se pripeti, da kaka ura odpade (vročinske počitnice...!) ali se ‚predmeti zamenjavajo (veronauk!) in potem je treba dnevnik naknadno popravljati in kakor sem videl, se izvrši taka korektura z rdečilom! Je li tako brezplodno pisarjenje birokratizem ali pedanterija?

Vse drugače izgleda naš pripravni zvezek ali zvezki. Tukaj je snov vsakega predmeta pregledna, v zvezi med seboj ter bolj natančno zabeležena ko v uradni tednici, kar je velike važnosti za ponovitev snovi. Po mojem mnenju pismena priprava na poduk ne more imeti drugega namena, nego da se učitelj temeljito seznani z učnim gradivom in da ga pomalem dobi materielno in formelno v oblast, nato se pa prične emancipacija od popisanega papirja: učitelj se pripravlja, če treba, porabljajoč pismene beležke prejšnjih let, le bolj ustmeno in zapiše le podatke kake nove snovi ter potrebne metodične migljaje (napotke). Da se izkoristijo stare izkušnje in morebitni doživljaji učiteljevi ali učencev, se razume.

Tako sem vide! delati dobre učitelje, ki so dosegali lepe učne uspehe, zato menim, da ne bi bilo napačno, posnemati način njihovega dela. Kdor si pa izmisli še kaj boljšega, drago mu, samo naj ne pozabi, povedati to tudi drugim! Končno ne smem pozabiti omeniti, da prepogosto in često nepotrebno menjavanje učnih knjig zelo kvarno vpliva na šolski pouk.

Ako kaka knjiga v nečem ne ugaja, naj se tisto nekaj nadomesti z boljšim in ustreženo bo, le redkokdaj bo treba knjigo od temelja preustrojiti.

Nikjer ni diletantizem bolj škodljiv, kakor v spisovanju vedno novih knjig za osnovno šolstvo.

Jak. Kovačič.

Vestnik učit. ženskih roč. del. in gospodinjstva.

—rd **Namen posvečuje sredstva.** Vestnik učit. ž. r. d. je prinesel v št. 45 »Učit. Tov.« dopis »Namen posvečuje sredstva«. Ker se o tej zadevi v javnosti mnogo in različno govori, je potrebno odgovora in pojasnila, čeravno zadeva še ni rešena. — Dne 2. septembra 1921 je tovariš-soprog učit. ž. r. d. ob priliki podpisa potnega izkaza kategorično izjavil, da bo njegova soproga le - še v šolskem letu 1921—1922 poučevala na tej šoli, dalje pa ne več. To izjavo si je obdržal šol. vod. za-se. V enakem smislu se je tovariš tudi izjavil v predpretekiem šol. letu. Koncem meseca junija 1922 je oče dotičnega dekleta vprašal šol.

čin... Jaz bi v vseh šolah dal podlago vzgoji z risanjem. Je edini jezik, ki more izražati vse reči. Še tako nedostaten obris da od kake reči boljšo predstavo kakor najboljši stavki. Risanje je absolutna resnica, in jezik resnice se mora učiti povsod.«

Profesor Dodel, znameniti naravoslovec, je dejal: »Kdor se uči risati, se uči opazovati, se uči razlikovati, spoznavati, gledati, zaznavati, kjer drugi nič ne razlikujejo, nič ne vidijo, se nič ne učé, nič ne zaznavajo. Njegov duh se izuri, razširi, poostri, opremi z dovršenejšimi organi.«

Goethe je dejal: »Moje gledanje (naziranje) je mišljenje, moje mišljenje je gledanje«, in P. K. Rosegger piše: »Po mojem mnenju in moji izvedbi misli človek v vidnih podobah.« Goethe je znal risati in Rosegger je izrezaval papirnate obrazce.

Ko je mladenič vprašal nekoč Goetheja, kako to pride, da piše tako cvetoč slog, mu je odgovoril: »Dal sem učinkovati na sebe reči.« Dne 21. in 25. decembra 1787 je pisal iz Rima: »Da rišem in študiram, pomaga pesniški zmožnosti, namesto da bi ga oviralo; kajti pisati se mora malo, risati mnogo.« Potem govori o diletantizmu in pravi, da se ne sme dati ustrašiti, če ne riše umetniško ter pravi: »Tistih malo črt, ki jih vlečem na papirju, mnogokrat prenagljeno, malokedaj pravilno, mi pomaga v vsaki predstavi o vidnih rečeh; kajti dvignemo se prej do splošnega, ako predmete opazujemo natančneje in ostreje.«

Gerhart Hauptmann je kot sicer slab učenec rad risal.

Profesor W. Freund, znamenit filolog, pravi: »Nič ne vodi tako učinkovito do pozornega gledanja in ostrega pojmovanja prirodnih predmetov, kakor dober risarski pouk«. Profesor dr. B. Zarnik (Zagreb) piše: »Prav za mojo znanost (biologija) kakor vobče za prirodoslovje in medicino je risanje velike važnosti. Ali stvar je ta: dober prirodoslovec more biti samo ta, kdor ima sposobnost za risanje. Namreč sposobnost za razumevanje forme in sposobnost za risanje se osnivata na istih duševnih svojstvih. Zato eo ipso vsak prirodoslovec zna risati, kajti oni, ki nimajo sposobnosti za risanje, tudi nimajo sposobnosti za prirodoslovje, nimajo zanimanja za to in bodo šli rajši študirat jus ali zgogovino, jezike i. dr.«

Geolog prof. Albert Heim (Zürich): »Glavni uspeh risanja ni vedno ustvarjena podoba, ampak mnogo bolj vaja v ostrem pojmovanju.«... »Vse vidi risar z drugimi očmi. Obdrži si jasne spomine od vseh oblik, drugim lahko jasneje in razumnejše pojasni svoje misli in zna v njihovem obrazu bolje čitati«.... »Korak za korakom je v življenju na boljem, najsi bode njegov poklic kar koli«.

Profesor dr. Teodor Billroth, ostroumen zdravnik in genialni operater, je izustil, da so mu ljubši učenci z realskošolsko izobrazbo, ker so za medicino bolje pripravljeni z risanjem.

Prof. Balsiger: »Da se neguje lepota, v tem so skrite čarobne moči, ki govoré do srca in dajejo s tem človeku oprijemljaje in smer«.

Prof. Gemini: »Ne pozabi, da je proučevati prirodo najboljše krmilo, zmagoslavna vrata do risanja; temu vzgledu vzgledov se vdaj z žarečo ljubeznijo, pa najčešče tedaj, če se vzbudi tvoj čut za risanje, in ne daj minoti dnevu, ne da bi ne risal kak predmet po prirodi; tudi najmanjše ti bode prineslo krasen dobiček«.

Segantini: »Gojite risanje v osnovnih šolah, če hočete imeti inteligentne delavce...«

Diderot:* »Pri industrijski bojni tekmi narodov bo trajno uspeval tisti narod, o čigar proizvodih sodi doma največje število vzgojenih oči. Narod, ki nima lastnega okusa razvitega, podleže energičnejše razvitemu okusu sosednjega ljudstva in se podvrže njegovemu davku«.

Dr. Zarnik, dekan med. fak. v Zagrebu piše: »Ravno pri nas bi bilo treba, da se vsi risarski talenti probude v šoli, ker se je do sedaj zanemarjalo itd.«

Profesor dr. Wilh. Rein zagovarja v deveterih tezah odločno pouk v risanju in pravi v njih med drugim: »Nedostatnost umetniškega čuta in okusa sicer ne ukinja osebnosti, pa jo kaže od estetske strani manj vredno«. »Risarski pouk se mora zato uvaževati na vseh zavodih pri napredovanju in pri izpitih prav tako kakor kaka znanstvena stroka«. Pa ne samo ta znameniti in ugledni pedagog zastopa risarski pouk. Tudi drugi imenitni zastopniki moderne pedagogike kakor Lay in Meumann se pečajo z njim natančneje in mu dajó važen prostor. Eksperimentalna pedagogika išče, kako bi se predmet učil psihološko pravilno. (Glej Kerschensteiner: Die Entwicklung der zeichnerischen Begabung; E. Meumann: Vorlesungen zur Einführung in die experimentelle Pädagogik; Dr. G. Albien: Der Anteil der nachkonstruirenden Tätigkeit des Auges und der Apperzeption an dem Behalten und der Wiedergabe einfachter Formen itd.) (Dalje prih.)

* 15. oktobra 1713 do 13. julija 1784 Pariz, enciklopedist, romanopisec, pisatelj veseloiger in mnogoštevilnih filozofsko-estetičnih spisov.

vod., ali je kaka služba razpisana, oziroma naj se mu naznani, če bi bila razpisana. Obenem mu da tudi izpričevalo na vpogled. Šol. vod. odgovori, če bo, bo tudi pravočasno izvedel. Okoli 10. julija t. l. — od nikogar najet in poslan — se je šol. vod. iz lastnega nagiba informiral pri dotičnem tovarišu, ali bo njegova soproga še dalje poučevala. Tovariš odgovori, da bo še poučevala 2—3 leta. V teku razgovora omeni šol. vod., da je v bližini neko dekle napravilo izpit iz ž. r. d. in mu pokaže izpričevalo. Iz trte izvito pa je, da bi ga šol. vod. prosil, naj njegova žena odstopi v prilog kake druge. **Oba sta še posebej povdarila, zakaj se pripuste dekleta k izpitu, če ni služb, le da se naprtijo staršem nepotrebni stroški.** Po tem razgovoru sta se oba prijazno razšla. — Zagotavlja pa se z vso resnobo in častjo, da šol. vod. o tem razgovoru ni črhnil ne ene besedice proti tej ali oni osebi, najmanj pa proti članom kr. šol. sveta. — Pri seji dne 30. julija je kr. š. sv. na predlog člana A. D. — **brez glasovanja šol. vod.** — sklenil prositi, viš. šol. svet naj razpiše službo učit. ž. r. d. Šol. vod. sam je bil iznenaden in zahteval vzroke in pojasnila. Dobil jih je. Da bi bil šol. vod. s to prošnjo v kaki zvezi, **je gola izmišljotina.** Dokaz, da kr. šol. sv. ni videl o gornjem razgovoru s tovarišem, je ta, da so člani kr. šol. sv. pri seji dne 8. oktobra t. l. vprašali šol. vod., ali je res, da je bil pri učitelju-tovarišu prosil za službo Naknadno je šol. vod. popolnoma neprizadeta oseba pripovedovala, da je že stari kr. šol. svet nameraval prositi za razpis službe učit. ž. r. d., pa da je bila ravno šol. vod. zapreka in se ta namera prepustila novemu kr. š. svetu: **Opomba:** Prejeli smo v isti zadevi tudi dopis od krajnega šolskega sveta iz Orlavasi, ki potrjuje navedbe gornjega dopisa. Vendar ga ne moremo priobčiti, ker je predrag tisk in nam je predragocen prostor v listu, da bi ga na račun učiteljske splošnosti izrabljali za medsebojne prekljarije. Izjavljamo, da je to zadnja beseda v tej zadevi od naše strani; tovarišema je na razpolago društveno razsodišče, ki lažje dožene stvar na čisto, če jima je ležeče na objektivni razsodbi. — **Uredništvo.**

Iz Jugoslavije.

— **»Naprejevemu« glavnemu uredniku. (insinuacija).** Uredništvu »Napreja« v Ljubljani je poslala O. Z. sledeči popravek: V 251. številki »Napreja« je objavljeno poročilo nekega predavanja v Mestnem domu. V tem poročilu se trdi, »da je neki odbornik »Učiteljskega društva« kot delegat na seji Osrednje Zveze državnih nameščencev govoril proti izplačevanju draginjskih doklad poduradnikom.« **V imenu O. Z. izjavljamo, da ta trditev ne odgovarja resnici. Zastopnik učiteljstva v O. Z. ni na nobeni seji govoril proti zahtevam poduradnikov; nasprotno, kadarkoli so bili stavljeni tozadevno kaki predlogi in resolucije, je solidarno glasoval zanje z drugimi odborniki.** Prosimo Vas, da to pojasnilo lojalno priobčite v Vašem cenjenem listu. — Za Osrednjo Zvezo javnih nameščencev in upokojencem. — V Ljubljani dne 16. novembra 1922. — Maks Lilleg s. r., t. č. predsednik. Jože Bekš s. r., t. č. tajnik. — »Naprej« je imel drzno čelo da je v eni svojih številk na podlagi neresničnih vesti kradel čast našemu zastopniku v »Osrednji Zvezi« javnih nameščencev. Osrednja Zveza je »Napreju« poslala nato gorenji popravek, a »Naprej« do danes — vsaj kolikor smo pregledali številke »Napreja« — ni prinesel popravka. Tako postopanje se nam ne zdi le nelojalno, ampak je tudi nepošteno. Temboli je pa obsodbe vredno to, ker »Naprejev« namen ni bil le osebno zadeti našega zastopnika, temveč mu je bil namen smešiti ves učiteljski stan pred javnostjo.

— **Okrajnim učiteljskim društvom.** Okrajno učiteljsko društvo v Murski Soboti je sprejelo na svojem zborovanju dne 11. nov. t. l. resolucijo, priobčeno v današnji štev. »U. T.« med »društvenimi vestmi«. Vsa okr. učit. društva naprošamo tem potom, da se na svojih zborovanjih pridružijo naši resoluciji ter z nami zahtevajo uvedbo strogo iredentistične vzgoje v naše šole. Ena tretjina naših bratov ječi pod krutim jarmom suženjstva; njihova usoda je v naših rokah in v rokah nam izročene mladine. — Učit. društvo v Murski Soboti.

— **Zavedne koleginje in kolegi.** Gospodarsko zavednost učiteljstva izkazujejo darila tovarišic in tovarišev za Učiteljski Dom in Učiteljski kovikt. Dosedaj je doposlanih 7% obveznic drž. posojil. Učiteljskemu konviktu do 3000 Din in Učit. Domu do 2000 Din. **Darujte 7% državno posojilo Učiteljskemu Domu in Učiteljskemu konviktu tudi drugi!**

— **Prvi strokovni učitelj za slepe v Jugoslaviji.** Dosedanji ravnatelj na zavodu za slepe v Ljubljani tov. Jos. Kobal napravil je usposobljenostni strokovni izpit za pouk slepih pred komisijo v Lincu. To je prvi izprašani strok. učitelj za slepe pri nas. — Čestitamo!

— **Naročite si Radovanovičevo brošuro o unifikaciji in reformi šolstva.** Opozarjamo na tozadevno današnjo oceno med književnostjo in oznanilih novih knjig in publikacij.

— **Članom ljubljanskega učiteljskega društva!** Prosim vse dolžnike nujno, da čimpreje poravnajo zaostalo članarino za leto 1922. Dolga je pri društvu nad 4000 Din, prispevkov pa ni od nikoder. Med društveniki je 25 takih, ki še niso pare vplačali za tekoče leto! Vse te pozivljam, da store 1. decembra svojo dolžnost — sicer pridem pri prvem zborovanju z imeni na dan! Prosim, da ne bo zamere! — P. Plesničar t. č. blagajnik.

— **Tovariši, ki imate certifikate za polovično vožnjo** na državnih železnicah, jih dajte žigosati samo pri nastopu potovanja pri vrnitvi pa ne, ker bi s tem izgubili pravico do ene od treh voženj. Če bi se pa dotični blagajnik branil dati polovično karto brez žigosanja — kar se je že opetovano zgodilo — pritožite se na direkcijo, oziroma na inšpektorat, priložite preveč plačano celo karto in dobili boste povrnjen dotični znesek. —k.

— **Božični Cenik »Učiteljske tiskarne«.** Današnji številki Učit. Tov. je priložen cenik Učiteljske tiskarne. Tovariše in tovarišice, ki same ne potrebujejo cenika prosimo, naj ga izroče strankam katere se bi morda zanimale za vsebino in bi se odzvale z naročilom za Božič.

— **Pred ljubljansko izpraševalno komisijo** so napravili strokovni izpit za poučevanje gluhonemcev g. prof. Ant. Križanič, gospa Vera Galbiuffova (oba iz Zagreba) in g. K. Puhar iz Ljubljane. Čestitamo!

— **Umrla je** 27. t. m. v Ljubljani po dolgi mučni bolezni učiteljica Minka Osana. Zadnje njeno službovanje je bilo v Predosljah pri Kranju. Bodi ji zemljica lahka!

† **Šolski ravnatelj Matko Bartel.** (Poslovilni govor predsednika Belokranjskega učiteljskega društva K. Barleta). Tužni spremljevalci! Ob grobu predragega, predobrega očeta, milega prijatelja, zvestega tovariša, izbornega šolnika in velikega dobrotnika širne semiške občine stojimo. Nenadoma ga je iztrgala usoda iz naše srede! — Pokojni Matija Bartel se je rodil l. 1849. v Mirni Peči. Študiral je v Novem mestu in Ljubljani. V šoli je bil med prvimi, zato so mu bila vrata široko odprta v svet, a izbral si je najtežji, a najlepši stan — učiteljski. — Kot mladenič je prispel v solnčni Semič, med te lepe vinske gorice. Tu je zastavil svoj plug, tu sejal, tu počel tudi žeti. V sredi bogate žetve pa ga je odpoklical Gospod. — V Semiču si je ustanovil svoj novi dom. Komu ni znano vzorno rodbinsko življenje mirne Bartljeve družine. Pokojniku je bilo po trdem delu v šoli razvedrilo živeti v krogu ljubljene soproge, nadebudnih otročičev. Ko je usoda razdrla to srečo in odpoklicala pokojnikovega najstarejšega sina, ki je bil ravno pred svršetkom študij, in takoj za njim ljubljeno soprogo, je združil vso ljubezen, vso skrb na ostala otroka. Gospodična Minka, gospod župnik, umem Vajine solze, a tolaži Vaju naj misel, da je odišel Vajin dobri očka tja, kjer bivata že njegova dva ljubljenca! — Kakor je bil pokojnik skrben, dober oče, tako je bil tudi vrl, zvest prijatelj in tovariš. Mnogo let je bil naš voditelj, naš zagovornik v okrajnem šolskem svetu. Težka, težka je njegova izguba tudi za nas! — In ti mnogobrojna, turobna množica! Ali je kedo med vami, ki ga ne bi bila neštetokrat obdarila pokojnikova radodarna roka? Ko ste bili vi še šolarčki, kako dragocene nauke ste sprejemali od pokojnika. In, ko ste zapustili šolo, vas blagopokojnik tudi ni pozabil: zbiral je dekleta in fante in dajal nauke in nasvete za nadaljnje življenje. In ko ste dorasli v može in žene, ali vas je pokojnik zapustil? H komu drugemu ste se ob vsakej potrebi zatekli, kakor k dobremu Matičku, kakor ste pokojnika v hvaležni ljubezni nazivali. — Kakor je pokojnik skrbel za vsakega posameznika izmed vas, tako lepo je skrbel tudi za občo blaginjo vaše občine. Mnogo let je vodil vaš občinski odbor. Njemu dolgujete, da teče mimo vaše vasice železnica, da pijete zdravo, pitno vodo. On vas je učil varčevati in vam ustanovil požarno brambo. On vas je učil cepiti in vzgajati ameriške trte, njegova pesem se razlega iz vaših lepih zidanic. Mnogo, mnogo dolgujete pokojniku! — Znano mi je, da ste mu hvaležni, da ste ga v znak hvaležnosti imenovali častnim občanom, da ste mu poklonili srebrn lavorjev venec, a vse to ni bila njegova želja, vse to je malenkost za njegove dobrote. — Semičarji, pokojniku se bodete najhvaležnejše izkazali, ako bodete živeli po njegovih naukih in ga ohranili v trajnem spominu. Slava Matku Bartelju!

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl **Unifikacija i reforma osnovne nastave,** osobitim ozirom na izobrazbu učiteljstva. Izdal **Ivo Radovanović,** zem. škol. nadzornik. Referat raspravljen na II. učit. kongresu u Zagrebu, 22. sept. — Cena brošuri 4 Din, s pošto 50 para več. — Brošuro dobe po seji širjega sosveta v razprodajo vsa okrajna učiteljska društva, do tačas se pa lahko naroča pri: **Poverjeništvu UJU v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.**

—kpl **Tiskovna zadruga v Ljubljani.** V naši založbi je ravnokar izšla knjiga **Shakespeare-Othello. Prevel Oton Župančič.** Strani 160. Cena 19 Din, po pošti 1.25 Din več.

—k **Knjigarna Goričar in Leskošek v Celju** je izdala: **Aloiz Remec: »Iz moje domovine«.** Cena zelo lično in okusno broširani knjigi je Din 18 vezani Din 24. O knjigi še izpregovorimo.

Naše narodno prosvetno delo.

DRUŽINSKI LIST.

Padla je zopet beseda, ki naj ne ostane neopolojena, temveč ji daj Bog blagoslova na njeni poti k uresničenju. Družinski list! Ali ne diha že iz vsebine mrtvih besed toplota domačega ognjišča, vabeča iz mrzlote vnanjega sveta v mirno zatišje domačnosti. Zato se mi zde besede tov. T. G. v 44. številki našega lista veselo poslanstvo iz onostranosti: znamenje, da razmišljamo o resnem realnem delu, kar je za našo zmaterijalizirano dobo visoka postavka dobrega. Čisto prav, da se take zadeve obravnavajo pred forumom javnosti, ker ima vsak delavec lahko kak pomislek ali dober nasvet in zna priti to poklicnim stavbiteljem v pomoč pri ustvarjanju njihovega končnega načrta.

Z bridkostjo opažamo deželani, da je naš preprosti človek izgubil kontakt z duševnim svetom naše dobe: postala sta si tuja kot »severa dan, juga noč«. Kaj je temu vzrok? — Dogodki, vrveči mimo nas z brzino, ki ni več sorazmerna časovnemu prostoru, so nas postavili v hipu na nov svet. Vse tudi žlice in umazane cunje preteklosti smo vzeli seboj, a na narod smo pozabili.

Odkar je doživela »Šmohorska družba« svoj duševni bankrot, nimajo ognjišča naših kmetskih hiš več spodobnega tovariša, ki bi jim povedal ob dolgih večerih lepo besedo in jih dvignil na lahkih perotih domišlije v čistejše nadzemske višave. Pride pač pogosto tujec, nespodoben in sirov, ki si še blatnih čižmov ne obriše.

Družinski list tedaj! Toda kakšen — to je sedaj vprašanje.

Slovenci smo imeli do danes dva resna družinska lista: Lampetov »Dom in Svet« ter imamo že tretje leto izhajajočo goriško »Mladiko«. T. G. omenja nemško poljudno izdajo »Kunstwarta« in »Ruskina«. O teh ne vem sodbe, ker dobivam le Avenariusov »Kunstwart und Kulturwart«. Zdi se mi dobro, če si ogledamo nekoliko »Mladiko« ki nam je bližja in se je na Goriškem razširila in vzamemo, kar bi bilo za nas. Prinaša leposlovje (Bevk, Detela, Fajgelj, Kosovel, Lovrenčič, Meško, Pahor, Pregelj, Remec, Šorli, Samec i. dr.), poučni del, za naše malčke, ženski svet, iz naše književnosti, listek, slike, satire, uganke, kratkočasnice, zdravstvo, gospodarstvo itd. Tolika pestra družba pod zelo spretnim uredništvom bivšega tov. Franceta Bevka, je zainteresirala naš goriški svet za mnogo duševnih stremljenj ki jih težko dobiš v kakem drugem listu. Zadnje čase objavlja še članke iz sociiologije vzgoje in na stranicah tudi aktualne dogodke iz politike. Povdarjam zlasti, da je ostal list kljub popularnosti v umetniškem oziru na višini časovnega razvoja, ogibajoč se spretno najnovejših ekstremnih umetniških struj. V »Listku« prinaša zelo primerne in značilne izvlečke iz novejših knjig in publikacij, s primerno orijentacijsko spremljavo. Prepričan sem, da dobi v tem listu slednji naš človek, od resnega inteligenta do preprostega seljaka svoj duhovni delež. Registriral je vedno vsak najmanjši pojav na našem kulturnem polju. Opazil sem, da so bile ljudem posebno všeč karikature s političnim ozadjem. Soglasna sodba kompetentnih mož pravi da je to do danes naš najboljši družinski list.

Zakaj bi ne vzeli vzgleda tukaj?

Imam s tem listom tudi nekaj izkustev, zato jih navedem. Prvo leto je izhajala »Mladika« kot nabožen-znanstven list, z leposlovnimi ovirki. Ljudstvo jo je odklanjalo. Po eni strani preveč doktrinarska, je prinašala v leposlovju preveč blago enodnevne literature. Toda »naš narod moder je kot kralj Matjaž« in je hitro spoznal, da ni to glas srebrnih srčnih strun, temveč odjek njegovemu srcu daljnih neuglašenih piščalkarjev. Drugo leto je začel izhajati list pod onim vidikom, ki sem ga obrazložil zgoraj. S številkami prvih letnikov smo kurili, ker jih ljudstvo niti jemalo ni več, čeravno so bile plačane, a z drugim letnikom smo doživeli slučaje ko nas je preprosti človek vprašal na cesti: »Prosim, je že prišla ‚Mladika'?« Seveda je treba za to vzgoje narodove in — naše. In to je najsvetejša naloga naše najbližje bodočnosti, s predpostavko, da uredimo prej pri sebi in odložimo ščipalnik. — —

Nadaljnjo besedo pri tem snovanju imajo naši udeleženi odseki, oziroma naša ognjišča, okrajna učiteljska društva.

Pravi družinski list mora biti bogat raznovrstne snovi tedaj precej obsežnejši od bivšega »Domačega ognjišča«. Toda nikdar ne z vsiljivo tendenco. Vedno več »dulce« kot »utile«, ki pride kot nameček, pa ne v obliki učenih razprav. Sicer je pa resna leposlovna stvar, pravilno zaokrožena, najboljša vzgoja.

Kardinalna napaka vseh takihle naših podjetij je bila doslej ta, ker nismo znali organizirati sotrudnikov. Kdor pač pride mimo, vrže kamenček k stavbi, iz česar seveda ne more priti kaj pomembnega. Najprej je treba delavcev, ker sami jih nimamo dovolj. Treba je širšega kroga.

To se mi je zdelo koristno opomniti. Mogoče pojšče bodoči organizovatelj tudi v tem kako zrno. **Fr. L.**

Šolski odri in pevski zbori.

—po **Sv. Trojica v Slov. Goricah.** V korist ubogim šolarjem se uprizorita na šolskem odru dne 17. grudna t. l. in 6. prosinca 1923, vsikdar ob 15. po dva igrokaza s petjem in sicer: «Sirota« v štirih dejanjih, »Božični sen nedolžnega otroka«, enodejanka s petjem in živo sliko, »Teta iz Amerike«, mladinska igra v dveh dejanjih, »Človeški poklic, spisala Marica Gregorčičeva. Sosedne šole se uljudno vabijo k mnogobrojni udeležbi. — Šolsko vodstvo.

—po **Šmartno na Pohorju.** (Šolski oder.) V nedeljo, 19. novembra je priredilo tukajšnje šolsko vodstvo o priliki otvoritve renoviranega šolskega poslopja pod vodstvom nadučitelja g. Zagažen Ivana v prid novemu šolskemu odru krasno mladinsko igro »Lažnjiva Milena«. Vsi otroci so kar najboljše rešili svoje naloge ter želi od ljudstva ki je napolnilo veliko šolsko sobo do zadnjega kotička, burен aplavz. Uvodoma je g. nadučitelj predaval o temi »Šola in dom« ter vplival na starše, da bi redneje pošiljali otroke v šolo, podpirali učitelja v vsakem oziru ter pošiljali tudi šoliodraslo mladino po knjige v šolsko knjižnico, ki je na novo urejena. — Ker je prireditev res krasno uspela, jo hoče vodstvo ponoviti v Slov. Bistrici, da čim prej plača šolski oder.

Prvi roditeljski sestanek smo imeli na Brezovici 26. listopada t. l. Predaval je šol. voditelj o šoli: 1. o potrebi šolanja otrok in je pozival starše, naj pošiljajo otroke redno v šolo. 2. Izreja in vzgoja do 6. leta. 3. Kot privlačno točko je prečital »Izkaz« o zdravstvenem stanju prebivalstva v Sloveniji l. 1921. (Ur. list 26. okt. 1922. št. 111). Udeležba je bila prav povoljna, starši zadovoljni.

Književnost in umetnost.

UNIFIKACIJA I REFORMA OSNOVNE NASTAVE.

Osobitim obziron na izobrazbo učiteljstva. **Ivo Radovanović,** zem. škol. nadzornik. Referat raspravljen na II. učit. kongresu u Saraievu, 22. septembra 1922.

Deželni šolski nadzornik J. Radovanović je ena najmarkantnejših oseb v našem Udruženju. Globok v idejalu in širok v obzorju, ki ima jasno začrtane smernice za naše Udruženje, Njegov pogled obsega vedno celoto države, ki mu je tudi izhodišče pri presoji problemov, pred katere nas je postavila zgodovina. Preko lokalnih razmer in slučajnega položaja presoja vsako stvar vedno z obzirom na celoto in s pogledom v bodočnost.

Tak je bil tudi njegov referat na državni učiteljski skupščini v Sarajevu in vreden je, da je izšel sedaj pod gorenjim naslovom v posebni brošuri.

Naše mnenje je, da bi se vsak učitelj **moral** uglobiti v problem o katerem razpravlja in bi ga moral, ne samo prečitati, temveč se tudi uglobiti s polno dušo v celoten problem prosvete in našega stanu pred katerim stojimo in ki nam ga g. Radovanović odpira.

Da je naš celoten ustroj šolstva in s tem v zvezi socialen položaj našega stanu bolehen, o tem ni dvoma. Zato je potreba razmotrivati vse dele tega problema, potreba je poiskati vzroke te bolehavosti in razmotriti sredstva in pota za odzdravljenje nedostatkov in v prvi vrsti ozdravljenje nezdravih temeljev.

Na jasnem si moramo biti glede tega najpreje mi sami. **Zavedati se moramo položaja, v katerem se nahajamo!** A ne tako, da kažemo na ta in oni posdin nedostatek, ki ga slučajno sami občutimo, tem več le tako, da gledamo na vse z višjega, državnega in celotnega stališča problema, upoštevajoč vse dele, ki so v zvezi s problemom.

In prav sedaj, ko se ustvarjajo novi prosvetni zakoni, je čas, da se zanimamo za ta vprašanja in smo si na jasnem: kaj hočemo in v kako smer hočemo reorganizacije. **Zato je dolžnost vsakega člana UJU, da si naroči navedeno brošuro in se seznani s celotnim vprašanjem.** Danes je čas za to, ko stojimo pred udejstitvijo zakonov za osnovno šolstvo, zakona o meščanskih šolah, zakona o učiteljiščih, zakona o srednjih šolah, zakona o pedagoških šolah, zakona o univerzah, zakona o preosnovi Glavnega Prosvetnega Sveta itd. itd., ko se z zakoni razkosava organske kulturne celote, v škodo prosvete, v škodo naroda, in v škodo države.

Radovanović govori o potrebi unifikacije osnovnega šolstva, stoji na stališču, ki ga je slovensko učiteljstvo zastopalo že pred vojno in ki ga je povdarjalo vselej sedaj z ozirom na reformo šolstva. Socijalni položaj učiteljstva v narodu ni najboljši. Iskati je vzrokov tega nezdravega razmerja, potov in sredstev, da se izboljša položaj. Radovanović gre tudi v temu vprašanju do dna: Z osnovnim šolstvom je v tesni zvezi meščansko šolstvo, še v tesnejši zvezi so učiteljišča in pedagoške visoke šole, t. j. uči-